

Уруок технологической картата

Уруок тиэмэтэ: «Дьэрэкээн оҕолор» (саха остуоруйата) Суорун Омоллоон.

Кылаас: 2

Уруок: литература аабыыта

Уруок сыала: остуоруйа сурун санаатын быһаарыы; остуоруйаны ырытар сатабылларыгар усулуобуйаны тэрийии; оҕоҕо туох барыта иччилээгин билэр санааны иңэрии, харыстабыллаах сыһыаңна иитии.

Уруок соруктара:

- саха остуоруйатын нонуо оҕолор Алаа моҕустан хайдах быһанар сатабылларын арааран корор дьобурдарын салгыы сайыннарыы;
- Оҕо ситимнээн толкуйдуур, саңарар, бэйэ санаатын аһаастык этэр, айар дьобурун сайыннарыы.
- остуоруйа бутуутун, тумугун айар, ис хоһоонугар олобуран уруһуйдуур сатабылын сайыннарыы; ситиһиитин сыаналанар уонна бэрэбиэркэлэнэр.

Сатабыл:

- Бэйэни салайынар – дьаһанар оҕо билэр – көрөр, толкуйдуур кыабын сайыннарыы;
- Оҕо өйтөн айар дьобурун сайыннарыы;
- Былааннаһар, сыал – сорук туруорунан көдүүстээхтик улэлээһин;
- Билэр – көрөр үөрүйэх: саңа билиини арыһарга оҕо тус билиитин туһаныы, арыһыы уонна ону туттуу.

Уруок тиибэ: саңа тиэмэни үөрэтии (иитэр, үөрэтэр, сайыннара)

Атын предметтэри кытта сибээһэ: тулалыыр эйгэ, уруһуй

Туттуллар материал: учуобунньук, көмпүүтэр, интерактивнай дуоска, бэйэни сыаналанар лиис, презентация.

Уруок керүңэ: интегрированной (литература аабыыта уонна уруһуй холбоһуктаах уруок)

Үлэ көрүңэ: Кылааһы барытын кытта үлэ

Пед. технология: ИКТ

Уруок түмүк ситиһиитэ:

- остуоруйаны ис хоһоонноохтук ааһар, учугэйдик толкуйдаан санарар;
- сэһэргэһэр киһитин болбойон истэр, кэпсэтэргэ бэлэм, кэпсэтиигэ араас сана уоскуурун ойдуур, бэйэ санаатын тиэрдэргэ кыһаллар, дакаастыы сатыыр;
- остуоруйа бэйэ сыһыанын кэпсиир;
- аахпыт остуоруйатын туһунан бэйэ санаатын этэр;
- «Бу дьоруой оннугар эн тугу кыныан этэй?» диэн тугэни ырытар;
- уруһуйунан остуоруйа дьоруойдарын ойуулаан кордорор;
- уруок тумугунэн бэйэ аабытын, ситиһиитин сыаналанар;
- остуоруйа, остуоруйа дьоруойа диэн сурун ойдобуллэрин чопчу ойдуур;
- остуоруйа бутуутун, тумугун айар;
- остуоруйа дьоруойун майгытын быһаарар, ол хаачыстыбаларын ааттыыр.

Уруок улэтин керуннэрэ

Учуутал улэтин керуннэрэ	Туюмэхтэрин эн сыал - сорук	Билэр – керер сатабыл	Бодоруьар сатабыл	Бэйэни салайынар сатабыл	Туюмэхтэр тумуктэрэ
Тэрээын туьумэ5э					
Дорооболоьор. Оболору уруокка настройдуур	Обону улэлиир турукка киллэри		Ситибиилэ эх улэни ситиьэргына, тустаах эйгэни уескэтии	Тэринэллэр, улэлииргэ бэйэ уонна белех иннигэр сыал – сорук туруорунуу	Уерэнээччилэр беле5унэн улэлииргэ бэлэм буолаллар. Учуутал бугунну тиэмэтигэр киирэргэ бэлэм буолар.
Проблеманы уескэтии туьумэ5э					
Суорун Омоллоон остуоруйатын оболорго аабан ьитиннэрэр	Бугунну уруок проблематын туруоруу. Ол тула кэпсэтии. Санаа этиитэ (атастаьыта)	Учуутал аахпыт остуоруйатынан сирдэтэн хайдах оболор туьунан бу уруокка билсиэхтэхтэрин ейдууллэр.	Учуутал уонна уерэнээччи икки ардыгар истин сыьыан уескуур. Учуутал этиитин септеехтук ьылыны.	Тыл этиитигэр оболор бэйэлэрин П.Н. Тобуруока туьунан санааларын этэллэр	Уескээбит проблеманы быьаарарга холоноллор.
Суруйааччыны кьытта билсии туьумэ5э					
ИКТ кеметунэн Суорун Омоллоон оло5ун, айар улэтин туьунан видео холбуур, кэпсиир.	Суруйааччы ис уйулбатыгар чугаьаьын.	Учуутал кэпсээниттэн ойдоон истэр	Бэйэ – бэйэ5э убаастабыллаах сыьыаны тутуьуу	Суорун Омоллоон саха народнай поэта буоларын туьунан ейдеьун, Бол5ойон олонорон учуутал кэпсээнин истии.	Суруйааччы оло5ун, айар улэтин туьунан билсии.
Сынньалан туьумэ5э (физминутка)					
Остуоруйа салаатыгар	Оболор ейдерун –	Оболор аахпыт остуоруйаларын санаан	Бэйэ – бэйэ5э	Остуоруйага баар	Остуоруйаны таайан

олобуран ытгар. «Ханнык остуоруйаба баарый?» диэн таайтарар.	санааларын сынньатар	хатылыыллар	убаастабы ллаах сыыяны тутууу	дьоруойдар тылларытта н ханнык орстуоруйа буоларын таайаллар	сынньаналл ар.
Остуоруйаны аабы тыумэбэ					
Дуоскаиннигэр дорбоонноохтук аахтарар.	Остуоруйа ис хобоонун ылыныы, автор изийитин ейдееун	Остуоруйаны дорбоонноохтук белехтен биирдии обо аабыта. Билбэт тылларын учууталтан ыйытан слайдынан тылдытынан улэлээн билии.	Бэйэ – бэйэни болбойон истиийи. Белебунэн улэлиир сатабылла рын салгыы сайыннар ыы.	Белеххе ким тугу гыныхтаабы ын быаарсыы. Остуоруйа ны дорбоонно хтук аабыы. Ейдеебетех тыллары булуу, булбуттары н быаарсыы.	Остуоруйа сурун этэр санаатын ейдееун, тылын – еун ылыныы
Остуоруйаны ырыты тыумэбэ					
Обобо айылба кэрэтин иңэри, харыстабыллаах сыыяңна иити. Аахпыт остуоруйа тутулу н ырытарга соруудах биэрэр	Обо билбит билиитин бэйэтигэр инэринэр.	Учуутал ыйытытыга эппиэт булла охсон хоруйдуллар.	Бары биир – биир илиилэрин уунан эппиэтти ллэр. Бэйэ икки ардыгар ейдееууну уескэтии.	Эппиэт истэн тугу эбиэххэ себун толкуйдуул лар, ситэрэн – хоторон биэрэллэр.	Остуоруйа ис санаатын ылыналлар. Остуоруйа тутулун ырыталлар
Айар улэ тыумэбэ					
Учуутал оболорго аахпыт остуоруйа тумугун толкуйдуулларыг ар соруудах биэрэр. Уруууй комотунэн ис хобоонун биэрэригэр соруудахтыыр. Улэ хайдах быыылаахтык сурулларын быааран биэрэр.	Уерэнээччи айымныы иыгэр тебе киирбитэ кестер. Айар, толкуйдуу, уруууйдуур дьобурун сайыннары ы.	Билиини – керууну ханатыы: ейге сурэххэ бары уугуннарыы, ырытыы.	Ыйытыы биэрэр, тус санаатын саабылыы р, бэйэ икки ардыгар убаастабы ллаах сыыян	Учуутал кеметунэн дьарыкка сыал – сорук туруорунал лар, бэйэлэрин сыаналанал лар, бэйэ билиитигэр тирэбирэлл эр	Обо толкуйдуур, бырайыакты ыр, былаанныыр дьобура сайдар. Дьэрэкээн оболору харабар ойуулаан керер. Дьыэбэ улэ аабыы уонна кэпсииргэ бэлэмнэнии

Тумук табаары туьумэ5э

Тумук табаарар, хас биирдии о5оттон санааларын ыйытар. Дьизэ улэтин хайдах толорулларын быьааран биэрэр.	О5о тиэмэни теье ылыммыта кестер. Дьизэ улэтин онороругар ыарахаттар ы керсубэт.	Уруьуйу хайдах оноруохха себун толкуйдуур, санаатын саабылыыр.	Ейдеммет тугэн баар буолла5ын а бэйэ – бэйэлэрин кытта быьаарсал лар	Ордук кехтеех о5о улэтэ сыаналанар .	Тумук табаары, о5о санаатын истии
---	---	---	---	--	---

Уруок хаамыгыта.

Уорэнэр тугэни тэрийии

Уурукка кобулээбин, интириэби тардыы. Оолор уруокка бэлэмнэрин быһаарсыы. Хоһоонунан уруогу арыйыы:

Оолоор, уруок буолла... тррррр

Чуумпурдубут... шшшшш

Уруокка ...бэлэммит!

Конотук... олоробут!

Болбойон... истэбит!

Доргуччу... аабабыт!

Ыраастык... суруйабыт!

Кэпсииргэ... бэлэмнэнэбит!

Ыйытыларга...эппиэттиибит!

Болбойоухха! Уорэниэххэ! Сайдыахха!

-Бу уруокка литература аабыытын уонна уруһуй уруоктарын холбоон интириэһинэйдик уорэниэхпит.

- уруокка биһиэхэ комолоһуохтэрэ эһиги саастыы дээрэкээн уоллаах кыыс.

(СЛАЙД)

Ситиһии тугэнэ

СЛАЙД

-Биһиги ханнык салааба ааба сылдыабыт? (остуоруйа салаата)

-Ханнык остуоруйалары аахпыккытый? («Куобах туһунан остуоруйа», «Урун эһэ мунна тобо хараный?», «Тобото уонна тордо»)

-Бу уруокка аабар остуоруйаны саха норуотун суруйааччыта Суорун Омоллоон суруйбут.

-Суорун омоллоон диэн кимий?

Суорун Омоллоон туһунан аан тыл (бэсиэдэ).

ВИДЕО (саха тылын учуутала Суорун Омоллоон туһунан кылгастык билиһиннэрэр, кэпсиир).

-Салгыы барабыт. Суорун Омоллоон хас сыллаахха торообутуй?

-Хас саастаабар оскуолаба уорэнэ киирбитий?

-Хас саастаабар тулаайах хаалбытый?

-Аан бастаан ханнык омук тылынан хоһоон айан суруйбутуй?

(Билиибитин бэрэбиэркэлэнэбит, ырытабыт)

Тиэкиһинэн улэ

1. учуутал тизкини аабыыта.
 2. Санаа атастаһыыта
- Туох туһунан кэпсэнэрий?
 - Остуоруйа хас дьоруойдаабый?
 - Алаа Мобус тас корунэ хайдаба буолуой?
 - Оболор хайдах кэһэттилэр?

3. Проблема туруоруу

- Бу оболору эһиги туох дии санаатыгыт?
- Оболор тугу кыннылар? Сыһа онордулар дуу сэпкэ дуу...
- Бары араас санааба кэллибит. Оччоо остуоруйа сурун санаатын биллибит дуо?

Уорэх соругун туруоруу

- Бу уруокка тугу кынарбыт буолуой?
- Бу уруокка биһиги салгыы аабыахпыт, саха остуоруйатын кытта билсиһиэхпит , аабыы араас коруннэрин тууттан аабар сатабылбытын сайыннарыахпыт уонна уруһуйдуохпут.
- Бу уруокка «Дьэрэкээн оболор» диэн саха норуотун остуоруйатын аабыахпыт.

СЛАЙД -Ким билэрий ДЬЭРЭКЭЭН ОБОЛОР диэн кимнээби ааттыылларый?

-Дьэрэкээн оболор диэн от-мас иччилэрин этэллэр.

Уорэх соругун быһаарар тугэн

-Сорукпутун хайдах ситиһэбит?

1) Былаанныабын:

- аабабыт;
- ырытабыт;
- болобунэн улэлиибит;
- уруһуйдуубут;
- тумуктуубут;

Уос, аях разминката. Ньургуннаах Саргы соруудах бэлэмнээбиттэр.

-Аабыахпыт иннинэ аяхпытын уонна уоспутун эрчийэбит, бэлэмниибит.
(СЛАЙД)

2) **Аабыы.** Кинигэнэн улэ. –Кинигэбитин арыабыт 100 сирэйгэ.

-Остуоруйаны учуутал дорбоонноохтук аабан сабалыыр. Атыттар салбыыллар.Болбойон истин учуутал аабыытын.
(быһаарсыылаах, соруудахтаах аабыы).

- Бу остуоруйаба оболор Алаа Мобустан хайдах комускэммиттэрин туһунан аабан билиэхпит. Остуоруйаны аабан бутэн баран, айымньыны батыһа

Ырытылары биэриэм. Ону тэнэ кэпсээннэ костор билбэт тылларбытын ырытыахпыт.

Бастаан доргуччу аабы. Онтон искэ уонна таска аабы.

-Оболоор, билигин ааба олодоххутуна ытыспын таһыным оччогуна чуумпуран аабабыт, онтон ытыс тыаһын иьиттэххитинэ таска аабан киирэн барабыт. Ити курдук хаста да ытыспын таһыным оччобуна таска уонна искэ аабабыт.

3) Ырыты;

-Бу оболор хайдах оболор эбитий?

-Бу остуоруйаны собулээтигит?

-«Бу дьоруой оннугар эн тугу кыныан этэй?» диэн тугэни ырытар;

-Алаа Мобус хайдах буолла?

-Оболор тугу онордулар?

Сынньалан. Билигин сынньана таарыйа оонньоохпут.

Тылбытын байытабыт. Тыллар, этиилэр суолталарын быһаары:

Дьэрэкээн оболор-от-мас иччилэрин этэллэр.

Тарбыйах- ынах обото.

Тыа баһа сатарыыр- улахан куолаһынан , доргуччу.

Котох-ырыган,синньигэс.

Аданхасты- улахан харды, оту-маһы алдьатан.

Ханнын сааба- ынах иһэ (харын сааба)

Холумтан-комулуок оһох иннитэ.

Уһааттаах уу-мас буочукалаах уу.

Тэлгэһэ-тиэргэн.

Куурбэ таас-улахан, бодон таастар.

4) остуоруйаны тумугун айарга холонуу;

5)остуоруйа дьоруойдарын уруһуйдааһын;

Айар улэ. Билигин бары суруйааччы буолан ылыахпыт. Бу остуоруйаны салгыы толкуйдаан айыахтааххыт уонна кэпсиэхтээххит, ырытыһахтаахпыт.

(оболор остуоруйаны ситэрэн айарга холонолор).

-Аны билигин альбоммутун ылан бу остуоруйаба собулээбит дьоруойгутун талан уруһуйдуурга холонун. (уруһуйдуулар, буппут обо уруһуйун кордорор, кылгастык кэпсиир «Мин бу дьоруойу тобо таллым...»

Бэйэни сыаналаныы: оҕо бэйэтин ырытыыта. Ордук туох табылынна, туох кыаллыбата, табыллыбата. (Сыаналаныы, сыаналааһын).

-Бу остуоруйа эйигин тугунан интириэһиргэттэ?

-Уруокка тоһо учугэйдик улэлээтин?

-Ханнык дьоруойу ордук собулээтин? Тоҕо?

Тумук. Дьиэ5э сорудах биэри, сыана туруоруу.

Уруок хаамыта

Уорэнэр тугэни тэрийи

Ситиьии тугэнэ

Суорун Омоллоон туьунан аан тыл (бэсиэдэ)

Тиэкиьинэн улэ:

1. учуутал тиэкиьи ааьыта
2. сана атастаьыта
3. проблема туруоруу

Уорэх соругун туруоруу: былаанныаьын:

-ааьабыт;

-ырытабыт;

-болоьунэн улэлиибит;

-уруьуйдуубут;

-тумуктуубут;

Уорэх соругун быьаарар тугэн

Уос, аях разминката

Ааьы

ьрыты

Сынньалан

Тылбытын байытабыт

Айар улэ: остуоруйаны тумугун айарга холонуу;
остуоруйа дьоруойдарын уруьуйдааьын;

Ситиьиибитин сыаналанабыт, билиибитин бэрэбиэркэлэнэбит

Тумук, дьизэ5э сорудах